

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal :
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
Egész évre 8 frt — kr.
Negyedévre 2 „ — „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 10 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 12 frt — kr.
Negyedévre 3 „ — „

NAGYVÁRAD, április 11.

Pénzügyi politika.

(K. Ö.) Ha a Széll-kormány a jog és igazság hirdetett elveit a közgazdasági életben becsületesen meg is akarja valósítani, akkor csináljon jó és igazságos pénzügyi politikát, olyat, mely számít az ország igazi kulturális követelményeivel, de figyelmen kívül nem hagyja az ország teherviselési képességét. Mert aki a kulturális haladás érdekében az ország adózó képességét gyökerében támadja meg és így a közgazdasági élet egészséges fejlődését akasztja meg, az rablógazdalkodást folytat a nemzet legértékesebb kincsével, a nemzeti gazdasággal.

Ismeretesek a liberális kormányok mulasztásai a pénzügyi politika terén. Nem akarjuk azokat részletezni, csak reá akarunk utalni azokra a nagy politikai tévedésekre, melyek lidércnyomás-ként nehezdedtek közgazdasági életünk kifejlődésére, nehogy a jog és igazság jegyében folytatást nyerhessen oly pénzügyi politika, mely részint a viszonyok nem ismerésén, részint hamis közgazdasági teoriák által félrevezetve, pótolhatatlannak látszó veszteségeket okozott a nemzetvagyonnak.

A liberális kormányok nem lettek volna liberálisok, ha nem a kultura fejlesztését tüzték volna állami feladatul. A kultura azonban, bármily szép és nemes is legyen az erre való törekvés, sok pénzbe kerül. Minthogy ez nem elég mennyiségben állott rendelkezésre, bekö-

vetkezett a deficit. A deficit azonban szépségfoltját képezi minden modern állambáztartásnak, hogy türhették volna szabadelvű államférfiaink annak látszatát is, mint akik egyszerre két lábbal ugortak be a kulturába és a politikai érettségbe.

Következett a liberális fináncpolitika második periodusa: a deficit eltüntetése. És ez kétségkívül újabbkori politikai történetünkben a rosszabb állapot. A deficitet eltüntették, de mily áron? Humbug és lelketlenség árán.

A humbug ott nyilvánul a budgetirozás ügyeskedésében, mely a deficitnek is felesleg jelleget tud adni. Ez a budgetirozás ügyeskedése páratlan a maga nemében a civilizált országokban. A humbug ott nyilvánul, mikor a kormány a póthitelekét külön törvényjavaslattal budgeten kívül szavaztatja meg. Így tett a kormány a többi között a 81 milliós közözügyi póthittel, melynek ha folyó részét beállítaná a költségvetésbe, azonnal vége lenne a némi feleslegnek, melylyel az idej költségvetés dicsekszik. Humbug nyilvánult abban is, hogy az állami üzemek jövedelmét a deficitmentes költségvetés feltüntetésére használták.

A deficit eltüntetésének második eszköze volt a lelketlenség az adópolitika terén. A liberális állam adórendszerét csak a török válik pasáinak módszerével lehet összehasonlítani, kik addig nyuzzák a népet, míg a rongyok le nem szakadnak az adózó polgár testéről. Ennek az adózási politikának az igazságtalanságát számtalan ízben bevallották, de az adóreformot végre nem hajtották. E helyett

azonban sok-sok millióra rug azon bevételi összeg, mely az előirányzatot felülmúlja. És mit tesznek ilyenkor? A bevételek évenkénti emelkedését egyszerűen beleveszik a folyó költségvetésbe és meg van a teherviselési képesség fokozása. Meddig fokozható? Addig még bizonyára, a meddig a paraszt fényűzően él, mint ezt a mostani pénzügyminiszter ur nyíltan a parlamentben megmondotta. Természetesen még akkor, amikor nem a Széll-kormány volt tagja.

Ez az adópolitika. Az adók kezeléséről pedig — nem akarván elrontani az ünnepi hangulatot — jobb, ha nem is beszélünk.

A Széll-kormány hirdesse és valósítsa meg az igazságot, a törvényt és jogot a pénzügyi politika terén is. Mert csak ez uton lehet az országot a rendezett gazdasági állapot áldásaiban részesíteni. Ezt hirdette a kormány, álljon is szavának. Oldja meg az adóreform hosszan vajudó ügyét, de ne Wekerle hagyományai szerint. Szállítsa le a földadót, mint azt Európa szerte teszik és fokozza a földmívelők millióinak fogyasztó képességét, hogy ne a földbirtokra történő betáblázásokból emelkedjenek az állami bevételek, hanem a megnövekedett fogyasztás czimén. Hozza be a börzeadót, de ne az eddig tervezett minta szerint, hanem abban az arányban, mint azt a nyereségyadónál teszi.

A vám és kereskedelmi viszony szabályozása is próbára fogja tenni a Széll-kormány pénzügyi politikájának bölcsességét. Aki jól ismeri saját nemzetét szolgál-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Zsebóráim tanulmányuton.

Irta: S. B.

Szinte látom, milyen gyanusan mosolyognak kedves olvasóim ezen a kétes ezimen.

Pedig nincs okuk reá, mert tényleg úgy van. Egy fél évig volt távol kis aranyóráim mellényzsebemből és hogy tényleg tanulmányuton volt, arról majd Önök is világosan meg fognak győződni.

A legvakmerőbb utazó, a ki bejárta Afrikának minden zugát és komázott a legvadabb emberekkel, nem tért vissza hazájába annyi tapasztalattal, mint az én kis zsebóráim egy fél évi tanulmányutjáról.

Pedig nem volt ő olyan messze. Nem járt a fekete emberek között, sőt még Nagyvárad határát sem lépte keresztül és mégis rendkívüli tapasztalatokkal tért vissza mellényzsebembe.

Milyen érdekes dolgokat is ketyegett el nekem az én kedves kis jószágom!

Kedvem volna elejétől végig elmondani, de még sem teszem, mert képtelen is vagyok reá.

Csak néhányat, az érdekesebbjeit árulom el, azt is csak azért, hogy bizonyos tisztelettel viseltessenek az én zsebóráim iránt és ne kelljen magát szégyelnie, hogy egy fél évig „tanulmányuton“ volt . . .

. . . Hát ott kezdem, a hol füzfapoétáink szokták kezdeni: az időn.

Szép, verőfényes napok következnek egymás után.

Most már nyugalomba helyezhetjük télikabátunkat. Most már le kell tenni a kopott, kifényesedett ruhadarabokat, a miket eddig óvatosan tartak el a hosszú felső kabát.

Minden nő és férfi elegánsan szeret sétányainkon megjelenni és élvezni a nap meleg sugarait.

Hamletként töprengtem jó magam is azon, hogy miként is tudnám magamat fess gigerlivé alakítani.

Mert nem olyan könnyű dolog ám az, mint a milyennek Önök gondolják!

Nem azért, mintha talán a gyárak egy ilyen idényre nem készítenének elég divatos szövetet, vagy talán nem volna elég szabó.

Oh nem! Van szövet is, szabó is elég.

Nekem is három szabóm van, de mind a három haragba volt velem mostanáig.

Na de most sikerült az egyikkel kompromisszumra lépni egy tavaszi öltönyt illetőleg.

Mesés részleteket ígértem neki és ő beugrott.

Amikor lágy szívű szabómtól hazafelé igyekeztem, eszembe jutott, hogy milyen nagyszerű volna az új ruhához visszaszólítani aranyórámat tanulmányutjáról.

És holmi pumpolások után ez a tervem is sikerült.

De alig látott viszont az a csinos kis ketyegő jószág, siró hangon, szinte könyörögve kért, hogy hallgasson meg, mert nagy a mondani valója.

Kezembe vettem és kíváncsian lestem, hogy mit is akar nekem elketyegni . . .

. . . Ne üzzel többet magadtól, kedves gazdám, — kezdé zsebóráim beszédét. — Különösen ne küldj el arra a szerencsétlen helyre, a hol olyan egyhangú, unalmas az élet.

Minden tárgyhoz egy-egy szomorú regény füződik. Minden ékszer, minden ruhadarab megható történetekről, nyomoruságról regél.

Milyen érdekes dolgokat meséltek el nekem szerencsétlen, elzárt társaim! — sóhajtott fel keserűen zsebóráim

Én feszült kíváncsisággal néztem reá és ő elkezdte regéit . . .

. . . Egy szép aranykarperecz huzódott meg mellettem szomoruan.

Megszólítottam.

— Hogy került édesem e rideg helyre? — kérdém udvariasan.

— Nagy sora van annak, — kezdé ő, — nehéz elmondani.

Szép leány volt a gazdám nagyon, szép de szegény. Aztán ráadásul még a szüleit is korán elvesztette.

Támasz nélkül maradt már 16 éves korában . . .

Rosznak az emberek és a sok rossz közül a legrosszabbat hozta elébe a sors.

atási képességét, az az osztrák kapzsi-
ságnak fel nem ülhet. És végre, hogy
meg ne feledkezzünk a nagy kérdésről, a
valuta rendezési ügyről.

Fontos és életbevágó feladatok vár-
nak tehát megoldásra a pénzügyi politika
terén. Ha a törvény és igazság itt is tes-
tet ölt, akkor jobb jövőnek nézhetünk elé.

A főispánok vannak most a napirenden.
A nemzeti párt volt tagjai sürgetik a főispá-
noknak legalább is megtizedelését, mert bennük
látják az u. n. régi rendszer oszlopait. A főis-
pánok közül eddig összesen kettő mondott le
tényleg és vagy kettő legközelebb fogja ezt meg-
cselekedni. Nagyobb változás már nem igen vár-
ható és teljesen megbízható forrásból mondják,
hogy *Szell* mint ideiglenes belügyminiszter nem is
igen fogja forszirozni ezeket a lemondásokat. A
szabadelvű pártnak azon elemei, melyek korábban
a nemzeti pártot alkották, főleg azért alkotják a
megyei adminisztráció megtisztítását, mert őszre
alighanem választások lesznek és attól félnek,
hogy a régi főispánok a Bánffy recepte szerint
fognak dolgozni: hivatalos jelöltekkel és szehd
nyomással, ez pedig azért nem volna kívánatos,
mert megint a parlamentet is meg kell tisztí-
tani. Választásokkal és csakis választásokkal
lehet alaposan purifikálni és kiszorítani azokat
az elemeket, a kik meggyőződés nélkül, csakis
a hatalmat imádják, hogy tőle hasznot huzzan-
nak. Az inkompatibilis urak is a választásoknál
kevesebb ecclattal kiszoríthatók, mint az in-
kompatibilitási törvény alkalmazásával, mely
mostani formájában ugy sem felel meg cél-
jának. Kétszeresen jónak tartják, ha megalkot-
ják az összeférhetlenségi törvényt és az új vá-
lasztások után nem lesz szükség az alkal-
mazásra.

A miniszterelnök is osztja azt a nézetet,
hogy a paktum összes pontjainak elintézése
után új választásokkal regenerálják a parla-
mentet, de azt hiszi, hogy a főispánok ennek
nem fogják útját állhatni, mert egyszerűen a
fölülről kapott utasításhoz fogják magukat tar-
tani, ez az utasítás pedig abból fog állani,
hogy tartsák magukat szigorúan a törvényhez
és engedjenek a választásoknak szabad folyást.
Addigra különben meg lesz a kuriai bírások-
dásról szóló új törvény, melyet az igazságügy-
miniszter még ezen a héten terjeszti a Ház elé
és a melyik a választásokra vonatkozó szá-
mos új intézkedést tartalmaz főleg pedig azt,
hogy a közigazgatási tisztviselőknek büntetés

terhe alatt tilos korteskedniök és hogy saját
kerületükben képviselő jelölteknek fel nem lép-
hetnek.

A mennyiben a belügyminiszternek al-
kalma nyílha meggyőződni, hogy egyes főispá-
nok nem akarnak az új iránynak hódolni, az
illetőket egyenként és feltűnés nélkül fogja el-
távolítani.

A fuzio és regeneráció tényleg csak akkor
valósítható meg igazán, ha új választások lesz-
nek; most addig a volt nemzeti párt tagjai nem
vállalhatnak tarczákat, mert váltig azt hirdették,
hogy a szabadelvű párt immorális alapon jött
létre és így mint a kormány tagjai nem támasz-
kodhatnak a »törvénytelen« többségre.

Ápril 11.

Az 1848-iki törvények szentesítésének em-
léknapját tegnap ünnepelték meg.

A középületek kitérték a zászlókat s a hi-
vatalokban szünetelt jobbra a munka.

Reggel 9 órakor a I. sz. székesegyházban
ünnepélyes hálaadó istentisztelet volt, melyen a
főispán vezetése alatt a város és megye tisztí-
kara, részben diszmagyarban, továbbá a pénzü-
gy, postatávirada, kir. tábla, törvényszék tisztí-
kara, a katonai tisztikar díszben, a főgymná-
zium ifjusága, tanáraik vezetése alatt s nagy
közönség volt jelen.

A szent misét Széchenyi Jenő apát-kanon-
nok tartotta s a katonai zenekarral erősített
székesegyházi ének- és zenekar igen szép egy-
házi darabokat adott elő.

A plébánia templomokban szintén voltak
hálaadó isteni tiszteletek, az iskolák növendé-
keinek jelenlétében.

Ezenkívül az összes iskolákban hazafias
ünnepélyek voltak.

A közs. poly. fiúiskolában.

Szépén sikerült ünnepély folyt le a közs.
polgári fiúiskolában. A Hymnus eléneklése
után dr. Tóth Mihály igazgató szép szavakkal
nyitotta meg az ünnepélyt, mely után Huszár
Károly tanár lépett az emelvényre s lelkes
hazafias beszédben méltatta a nap jelentőségét.
Szónoki hévvel előadott hazafias beszéde
nagy hatást gyakorolt a jelenlevő közönségre.
A műsor többi pontja szavaltatok és haza-

fias dalokból állott. A szavaltók közül külön-
sen Klein Manó IV. oszt. tanuló tűnt ki. Pósa
Lajos »Petőfi« című költeményének elszava-
lásával.

Az Orsolya-zárdában.

A helybeli Orsolya-zárda tanítónőképző in-
tézetének és a polgári meg elemi iskoláknak
növendékei zászló alatt jelen voltak a zárda-
templomban tartott »Te Deum«-on és sz. misén;
a sz. mise után a növendékek s a megjelent
vendégek a zárda dísztermében gyűltek össze,
hol a lapunk tegnapi számában közölt műsor
szerint igen sikerült kis hazafias ünnepély ment
végbe; a szavaltók és az énekkar kifogástalanul
működtek közre az ünnepély sikerének eme-
léséhez; különösen kedves jelenség volt, midőn
az ünnepély befejeztével Pataky M. Philomena
fejedelemasszony köszönetet mondva a közre-
működőknek, igazi honszeretetről tanuskodó
gyöngéd szavakkal figyelmezteté a kicsiket, hogy
legyenek engedelmesek otthon, szorgalmasak az
iskolában, a nagyobbak pedig már most tanul-
ják meg a tőlük már több áldozatot követelő
kötelmek lelkiismeretes teljesítését, mert ez lesz
a legszebb bizonyítéka igazi honszeretetüknek.
Másképp a később gondjaikra bizandó ifjuság
vallásos és hazafias szeretetének legbiztosabb
záloga.

A váraú-olaszi-i róm. kath. fiú-iskolában.

A 48-iki törvények szentesítésének 51-ik
évfordulóján hazafias ünnepélyt tartott az olasz-
i róm. kath. fiúiskola is. A növendékek reggeli 8
órákor nemzeti zászló és az iskola díszzászlója
alatt sz. misét hallgattak, melyet Kópis József
hitoklató végezett. Az isteni tiszteletet a tanulók
hazafias és egyházi énekekkel emeltek.

Az ünnepély Stark Gyula igazgató-főtanító
elnökletében »Isten áldd meg a magyart« dallal
vette kezdetét, végeztül pedig a »Szózat«-ot
adták elő. Nagy Lajos tanító a gyermekek fel-
fogásához mért szép beszédét olvasta fel, mely-
ben méltatta a mai nap jelentőségét. Azután a
gyermekek szavaltak felváltva a 3-ik és 4-ik
osztályosok, mindannyi ügyesen, érzéssel. Azon-
ban volt egy közöttük, ki felülmúlta társait, ki
oly gyönyörűen, annyi hatással s szabatos tag-
lejtésekkel szavalt, hogy a legmesszebbmenő re-
ményekre jogosít. E derék fiú: Frankó Abdon
Zenó az iskola negyedik osztályának tanulója.
Az ünnepélyt Stark Gyula elnök e szavakkal
zárta be: »Éljen a haza, éljen a király«. E
szavak visszhangzásával vonultak haza a tanulók
a sikerült ünnepélyről.

Az a hitvány ember engem használt fel,
hogy megvegye annak a szegény leánynak
eszét, szívét.

Tetszettem neki és mert fényesen ragyog-
tam, elbukott értem.

... Aztán szégyelte bűnét saját szülővá-
rosában, utiköltsége pedig nem volt, hát el-
hozott ide és azon a pár nyomoruít forinton
világgá ment ...

Aztán két karika-gyűrűhöz fordultam, me-
lyek egy kis kék szalaggal voltak egymáshoz
füzve.

— Hát ti miért buslakodtok? — kérdém.
— Hej ha most odahaza lehetnének! —
sóhajtott fel egyszerre a két gyűrű.

— Miért szeretnétek most otthon lenni?
— kérdém kíváncsian.

A nagyobbik gyűrű fájdalmasan nézett
csinos társára, aztán megszólalt:

... Még csak egy hete, hogy e rideg
helyre kerültünk és nem láthatjuk gazdáink
édes szeretkezését.

Most lettek egymásé és mi már is ide
kerültünk.

Nagy pompát fejtettek ki lakodalmukon.
Sok volt a násznép, nagy volt a vigság.

Folyt a bor, szólt a cigány. Kappan pe-
csenyét evett azon éjjel még a kutya is ...

Arról a fényes lakodalomról beszélt az
egész város ...

... A másik nap aztán egy krajczár
sem volt a háznál, még kenyérre se.

Hát megváltak tőlünk, legkedvesebb tár-
gyuktól, hogy ki tudja huzni elsejéig.

— Minek is rendeztek olyan nagy lako-
dalmat, ha tudták, hogy nem marad pénzük
kenyérre! — vélekedett a kis gyűrű, aztán el-
hallgattak mindketten ...

... Egy vastag, pirosköves gyűrűhöz in-
téztem azután kérdést.

Szomorú történetet mesélt el ez is.

... Szép, derék fiatal ember volt az én
gazdám.

Nagy jövő várt reá, de útját állotta az a
bolond szerelem.

Végzetlenül szeretet egy leányt, a ki
pedig játékot üzött vele.

— Elfogadta szegény gazdám udvarlását,
de háta mögött kinevette.

Egyszer aztán olyan férfi jött a csalfa
leány elé, akit megszeretett nagyon és az én
gazdám terhére volt már.

Egy napon aztán kiutasította a házból, el-
taszította magától szívtelenül.

A szerencsétlen, megbesztett szívű ember
órák hosszat bolyongott az utcákon, aztán egy
vasáros boltba rohant revolvert vásárolni ...

Szegény szerencsétlen gazdám. Az Isten
legyen irgalmas hozzá! sóhajtott fel utoljára a
nagy gyűrű.

Majd egy kis csomagra esett tekintetem.
Valami ágynemű lehetett benne.

Az első pillanatra megütköztem azon, hogy
nem busul, nem bántódik az az összerakott
párnahaj, hogy erre a rideg helyre került.

— Te tán örülsz, hogy ide kerültél? —
kérdém tőle bosszankodva.

— Igen, örülök, — felelt ő röviden és kis
szünet után elbeszélte, hogy miért nem szeret
otthon lenni ...

... Csunya dolog folyik minálunk, —
kezdé elbeszélését a kis csomag.

Napirenden van a veszekedés, sőt a vere-
kedések is gyakoriak.

Pedig milyen jó szorgalmas asszony gazd-
asszonyom, de annál rosszabb gazdám.

Nap mint nap tivornyázik és nem gondol
feleségével és gyermekeivel.

Annak a szegény asszonynak kell megke-
resni a mindennapi kenyeret, még juttatni kell
az urának, annak a dologkerülő, korhely em-
bernek, pálinkára is.

A mult napokban is részegen állított haza,
aztán pénzt követel, hogy tovább ihasson.

Nem volt a házban egy krajczár sem, hát
verni kezdte az asszonyt és azt mondta, hogy
megöli ha pénzt nem kerit neki.

Az a szegény asszony pedig nem szeretne
meghalni, mert gyermekei vannak, így aztán
gondolt egyet, összepakolt bennünket és elho-
zott ide, hogy az urának legyen pálinkára ...

... Aztán egy ezüst babérkoszoru tűnt fel
előttem.

Egy mondat is volt reá vésve, de nem
tudtam kivenni messziről az értelmét.

Anélkül, hogy kérdeztem volna, ő is meg-
szólt ...

... Nagy ember a gazdám, lánglelkű költő.
Műveit csodálja az egész világ, de nem veszi
meg senki sem.

Ha egy-egy felolvasó-estélyen elszavalja köl-

Budapest, ápril 11. A budavári koronázási Mátyás-templomban ma délelőtt 10 órakor, az 1848. évi törvények szentesítésének évfordulója alkalmából hivatalos istentisztelet volt. Az ünnepi misén, amelyet *Császka György* kálócsei érsek mondott, a fővárosi papság fényes segédletével; jelen voltak: a kormány tagjai, a főváros polgármesterei és tanácsosai, a főrendiház és képviselőház számos tagja, az egyetemek tanárai és a főbb állami hivatalnokok. Az istentisztelet alatt a koronaőrök diszorséget álltak a templomban. Az egyházi zene- és énekkar Vavrincz Mór D-dur miséjét és Angelus Domini kezdetű gradualéját adta elő. Az offer-tóriumra pedig Szabó Xaver F. »Gloria et honore« kezdetű egyházi zeneműve került előadásra. A magánzólamokat Vavrincz Mórné, Eril Anna, Juhász Ferencz és Kretschy Károly énekelték, az orgonát Dienczl Oszkár, a budai szinkór karnagya játszta.

Gyula, ápril 11. Gyulán a megye székhelyén ápril 11-ike alkalmából *Groó* Ferencz prépost hálaadó misét celebrált, melyen az összes hivatalok, élükön *Lukács György* dr. főispánnal jelen voltak, Csabán a Rudolf-gymnáziumban *Kardos* Bálint tanár méltatta ápril 11-ének jelentőségét.

Nagyvárad város közügyei.

— A közgyűlés tárgysorozata. —

Ma tartja Nagyvárad-város törvényhatósági bizottsága közgyűlését.

A tárgysorozat elég bő; de kiemelkedőbb dolgot alig találunk benne.

Igy is elhúzódhat azonban a tanácskozás a második napra, annál inkább, mivel egy pár interpellációra van kilátás.

A tárgyalandó ügyek sorozata a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1899. évi ápril hó 13-án esetleg folytatva, mindenkor délután 3 órakor, a város-ház tanácstermében tartandó közgyűlésen következő ügyek fognak tárgyalatni:

1. Polgármesteri havi jelentés.
2. A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter ur leirata a közevetvám szedési jog meghosszabbítására iránt.
3. U. annak leirata a távbeszélő hálózat közigazgatási bejárása tárgyában.

teményeit, lelkesült tapsban tör ki az egész közönség és egymásután gratulálnak neki a »müpartolók«.

Ha azután kiad egy kötetet, senki sem akar megreszkírozni érte egy nyomorult forintot.

Már pedig a tapsokból meg az »éljen«-ekből nem lehet harapni, sem a gyomrot kielégíteni. Élni pedig még a költő is szeret, hát gonoszkodik magáról ugy, ahogy tud.

Becsesen őrizett engemet már régen és mindenképen csürte csavarta a dolgot, hogy csak ne kelljen megválni tőlem, de hiába, mégis reám került a sor.

Két napig éhezett lánglelkű gazdám, míg e nehéz lépésre elhatározta magát.

Mielőtt ide hozott, össze-vissza csókolt és amikor felvette értem azt a pár forintot, egy-egy könyecsepp jelent meg bánatos szemében.

* * *

Egy nagy inges dobozhoz fordultam azután kíváncsian. Hat darab finom férfinag volt benne elhelyezve.

Nagyon csodálkoztam azon, hogy még vadonat új volt minden darab.

A legfelső hamar megértette, hogy érdeklődöm utánuk és rögtön felvilágosítással szolgált.

Nagy hivatalnok a gazdám, — kezdé beszédét. — Nagyságának titulálják a feleségét, a házi kisasszony pedig valóságos baronesz.

Szóval nagy lábon él az egész család, pedig olyan szegények mint a templom egere.

Nyakig gázolnak az adósságban, amely folyton-folyvást csak nő.

Minket is hitelben hozott ki Nagysága a

4. Egy II-od osztályu, esetleg üresedésbe jövő III-ad osztályu számtiszt választása.

5. A vámkezelés ellenőrzésére hivatott bizottság megalakítása.

6. A Szacsvey-szobor, a pénzügyi bizottságban, továbbá a jogügyi sz. bizottságban megüresedett egy-egy helynek betöltése.

7. A közigazgatási bizottság évi jelentése.

8. Gróf Apponyi Albert köszönő irata az atyja halála alkalmával hozzá intézett részvét-iratra.

9. A tanács előterjesztése, Mánya Koszta köztér átengedés iránti kérvénye tárgyában.

10. U. annak jelentése, a görög kath. káptalan köztér átengedés iránti ügyében.

11. U. annak előterjesztése, Mandel Adolf építkezéssel kapcsolatos köztér átengedés iránti ügyében.

12. U. annak előterjesztése, a járdakészítési szabályrendelet tervezet átdolgozása iránt.

13. U. annak előterjesztése, Moskovits Adolf és fiai malomesatorna építési ügyében.

14. U. annak előterjesztése, a szikvizfogyasztási adóbérlet tárgyában.

15. U. annak előterjesztése, Paukolits Károly uszodaépítési engedélye tárgyában, kapcsolatosan.

16. Feldman Jakab uszoda-tulajdonos kérvényével.

17. U. annak előterjesztése, Csordacsics Ferencz személyi pótléka tárgyában.

18. U. annak előterjesztése az Orsolyázarda vízhasználati díja ügyében.

19. U. annak javaslat, a pecze-szöllősi sörgyár tulajdonosának közevetvám-átalányára nézve.

20. Ugyan annak előterjesztése, Szokoly Tamás törvényhatósági bizottsági tagnak a Rulikovsky-sir átvételére vonatkozó indítványa tárgyában.

21. U. annak előterjesztése, a tüzezlaktanya építési költségeinek leszámolása iránt.

22. Kovács József és társai földbérlet ügye.

23. Király Lajos és Iványi István bérlet-átvétel iránti ügye.

24. Rimanóczy Kálmán szerződése a »Korona« helyén épülő iskolára vonatkozólag.

25. Biharvármegye közönségének határozata a Szacsvey-szobor ügyében kelt megkeresésre.

26. A nagyvárad hegyközség 1899. évi költségelirányzata.

28. A nyugdíjpénztár 1998. évi zárszámadása és póthitel engedélyezése.

27. Rechné-Bauer Zsófia özvegyi nyugdíjának megállapítása.

29. A nyugdíjbizottság jelentése Komornyik Benedek fogyasztási hivatali ellenőr. —

30. Nurizsán Péter fogyasztási adóhivatali alkezelő;

31. Messzinger Frigyes vámkezelő nyugdíjaztatásuk tárgyában.

32. Özvegy Németh Mihályné nyugdíj-ügye.

33. Dotye Ferencz utkaparó végkielégítés iránti kérvénye.

34. Csepp György mázsatiszt nyugdíjjogosultság iránti kérvénye.

Miről midőn a törvényhatósági bizottság t. tagjait értesíteni szerencsém van, egyszerűsmind tudatom, hogy a közgyűlési tárgyak a közgyűlést megelőző napon tanácsstermünkben kitéve lesznek s bárki által megtekinthetők.

Nagyváradon, 1899. ápril 11-én.

Rácz Mihály.
főjegyző.

A nagyvárad »selyemgyár«.

Selyemgyár! Nagyváradon! Ez a két szó engem is egy kedves mámorba döntött — pár órára.

Mikor a lapok idevonatkozó tudósítását vasárnap reggel elolvastam, behunytam szemem, hogy a képzelet szárnyain repkedjem körül a nagyvárad közraktár épületét; hallgassam udvaron ide oda repülő villanyos kocsi elegáns döbörgéseit; lássam a feidolgozásra azért és menetkés árak épületeit; figyelemmel kísérem azt a mozgékony kis embert a kiről azt beszélék, hogy a selyemgyár igazgatója, hallgatni száz villamos csengő egyszerre, kezdődő berregését, melynek hangja, jelei, a déli 12 órát, mikor a munkatermeket, *mindenki* elhagyni köteles. Végül — csakis különös engedély folytán — megnézni a selyem árukat, a melyek »pedve várják a megrendelést« tehát abba is elütnek a régi gyártásu selyemtől, hogy ezideig előzetesen rendelték meg, nemcsak a selyemszövetet, de a szövés vékonyságát, avagy vastagságát is; sőt előre rendelték meg a szövetek súlyosságát is.

Azután elrepült a képzeletem a dunántuli dombosvidék egy kicsi falujába, Hidja-Apátiba, *Bezerédy* Pál országos selyemtenyésztési meghatalmazott ur portájára, hol egy földszintes házikóban, »kenyér-gőzre berendezett« néhány orsó gombolyítja, illetve »fonja« a selymet. Nézem azt az *igazi selyem keszkenőt*, melyet *Bezerédy* Pál ur maga termelt, maga szövett s melyből egyet mint becses ajándékot hoztam el Nagyváradra; átfutom a Magyarországon termelt selyem számadatait, mely 1879-től 1897. végéig 16 millió 707 ezer 935 forint 63 krt jövedelmezett Magyarország népének s látom, hogy egy másik adat szerint, 27 millió forintot fizet évente Magyarország népe a külföldnek, tehát husz évi bevételünk sincs annyi, mint a mennyi egy évi kiadásunk. Látom a pancsovai selyemfonó-gyár működésének 1882—1895 évek közötti adatait, melyek szerint 1882-ben 61 munkás, 1892-ben 267 munkás, 1895-ben már ismét csak 29 munkás végezte a gyár teendőt s míg 1882-ben 1179 kilogramm selyemfonalat állított elő 61 munkással: 1895-ben 18.676 kilogramm selyem fonal volt az eredmény 29 magyar munkás működésével; nézem az ujvidéki selyemfonó-gyár működését 1885—1895. évekről. 1885-ben 140 orsó, 130 magyar és 152 olasz munkással kezdte meg a működést s előállított 7200 kilogramm selyemfonalat. 1895-ben már 120-ra apadt az orsók száma, 250 magyar és három olasz munkás működött közre és előállított ugyanazon évben 121.143 kilogramm selyemfonalat; elkezdék számolgatni s ha felteszem, hogy 1 és fél millió kiló gubót termel évente Magyarország, abból az első osztályu gubó csak egy millió kiló. Ez a gubó azonban azon karban van számítva, mikor a gubóban, *elő állat képezi* a legnagyobb súlyt; a használhatatlan belső burok a második súlyt és a külső legombolyítható selyem a legkevesebb súlyt.

Hallomásból tudom, hogy tíz kiló nyersgubó ed egy kiló befojtott gubót, tehát a gubóban levő állat súlya 0.9. — Szintén hallo-

kereskedőtől, hogy meglepje vele férjét születése napjára.

Órult is neki a család feje nagyon.

De egy napon egy kedves vendég jött a házhoz, hát elkellett takarni a szegénységet, mert még hirben hozná a nagylábon élő családot.

Már pedig nem akarják az orrára kötni senkinek, hogy nem mind arany a mi fénylik. Hát kiakartak magukért tenni arra a pár napra, míg a kedves vendég ott marad.

Pénz ám nem volt a ház körül, hát elhoztak bennünket ide, hogy azon a pár forinton elláthassák a vendéget . . .

. . . Még egy páholyra is jutott három forint . . .

* * *

Majd egy óratársamhoz fordultam, kértem, hogy beszélje ő is el, miként került e szomorú helyre. Készséggel tett eleget kérelmemnek és beszélni kezdett:

— Könyelmű, bohém ember a gazdám. Jó hivatala van, de soha sincs egy krajczár sem a zsebében.

Ha elsején megkapja fizetését, három négy napon keresztül egyik koresmából a másikba . . .

. . . Ezt az utolsó történetet nem akartam viszontlátott órámtól végighallgatni, mert találva éreztem magam.

Kértem, hogy hallgasson el és megígértem neki, hogy nem fogom többet »tanulmányutra« küldeni.

Ő elhallgatott és most tulboldogan ketyeg mellényzsebében.

De hogy meddig? — az nagy titok!

másból tudom, selyemtenyésztési főfelügyelőktől, hogy tíz kiló folytott gubó ad egy kiló szühető selymet. Tehát: 100 kiló nyers gubó, **egy kiló** szühető selymet ad, az egy millió kiló elsőosztályu nyers gubó után Magyarország népe csupán **tíz ezer kiló** első osztályu szühető selyemre számíthat évente, melyhez ha hozzávesszük az 5000 kiló másodosztályu selymet, mely csak szines habos selyemnek dolgozható fel: összes évi termésünk **15 ezer kiló tiszta selyem**, önkéntelenül is az a feltevés támad bennem, mikor fog a nagyváradi selyemgyár ezer munkásnak dolgot adni és **mít fog feldolgozni** mikor a pancsovai és újvidéki fonógyárak 140 orsó; 279 munkás; 2 igazgató; 1 aligazgató 1 könyvelő; 1 gyakoronok; 2 gépész; 2 fűtő segélyével feldolgozza Magyarország minden évi selyemtermését és 120 orsó — pihen.

Két árjegyzék s mintegy 30 darab »selyemszövet« fekszik előttem. Az egyik árjegyzék Herczeg és Horváth budapesti áruházából (Kerepesi ut 52 sz) van kibocsátva. Selyemruhák 15 forinttól 35 forintig. — Tessék megmérni, milyen súlyu egy méter valódi selyem, és figyelembe venni, hogy egy kiló nyersgubót váltunk be egy forintért.

A másik árjegyzék, Henneberg G. zürichi selyem gyárából jött s 2000 különböző színű selymet ajánl 45 krtól 14 forint 65 krig méterenként.

Az a harmincz darabra menő selyemszövet ugy — ránézve, elég mutatós. Ha az eső meg nem veri, fényét is megtartja egy darabig, a lángra tartva azonban nem úgy ég mint a selyem, hanem violaszínű lángot ad, mint a — tőzeg. A tiszta selyem nem ad lángot, hanem befelé zsugorodva csak úgy ég mint a toll. Megszesenedik.

Ha tehát leszállok a képzelet világából a nagyváradi suszter-boldogító kövezetre, eloszlik szemem elől a nagyváradi selyemgyár ábrándképe. En 250 forintot kértem eperfa-tenyésztésre. Ez képezi a selyemgyár igazi alapját! A 250 ezer forintos épületben — félék — nem lesz majd mit feldolgozni. Legfeljebb műselymet készítenek a műbor mellé.

Az én igen szerény munkakörömben én is tudok örvendezni azon, ha a város ama lakói nyerne foglalkozást kik dolgozni (napszámra) nem tudnak, de koldolni sem lehetnek még el.

Azt is nagy örömmel hallgatom, ha a magas kormány évi 15 ezer forintot ad egy Nagyváradon megindítandó vállalatnak.

De azon a kicsiny örszemen, melyre engem az országos selyemtenyésztési hivatal feje, **Bezeredy** Pál tolnamegyei nagybirtokos, miniszteri meghatalmazott ur állított, **kötelességemnek** ismerem, hogy azon urak előtt, kik egy Nagyváradon felállítani szándékozt selyemgyár felépítésén fáradozni hivatva vannak, megmutassam az ut amaz irányát, melyet az egész világ selyemiparát közvetlen közelből ismerő **Bezeredy** Pál ur kitzította.

Ha selyemgyárról lehet szó városunkban, erre nézve csakis 3 és az újvidéki és pancsovai fonógyárak adhatnak utbaigazítást.

Ha pedig csak olyan pántlikák és szövetek készítéséről van szó, melyekből csupán a selyem hiányzik, akkor nem végezzünk nemzeti munkát, hanem segélyezzünk egy jól számító idegen vállalkozót.

Ekkor azonban aligha használhatjuk a selyemgyár elnevezést.

Ráthay József.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

- Április 13. Városi közgyűlés.
 Április 14. 15. Jegyző vizsgálat a vármegyeházán.
 Április 15. Műkedvelői előadás a színházban.
 Április 16. Szigligeti Társaság közgyűlése.
 Április 16. A Szigligeti Társaság közgyűlése d. e. 11 ó.
 Április 19. Esküdtzéki tárgyalás.
 Április 23. Nemzeti Szövetség közgyűlése d. e. fél 10 órakor a városházán.
 Május 22. A régészeti és történelmi egyesület közgyűlése.

* Nagymérvű változások a hadseregben.

Megirtuk a minap gróf **Grünne** Fülöp prágai tábornagy tragikus esetét egy táviratunk alapján s már akkor jeleztük, hogy mivel

Grünne gróf szellemileg teljesen képtelenné vált a katonai pályára, ez az esemény nagymérvű változásokat fog előidézni a katonaság körében. A nagymérvű változások bekövetkeztek tényleg, mint a hivatalos lap mai száma tanúsítja és örvendetesen konstatáljuk belőle, hogy a változások között **Pokorny** Herman altábornagyot nagy kitüntetés érte. Ő Felsége a 6. hadtest parancsnokává nevezte ki. Pokorny Herman altábornagy hat év óta tartózkodik Nagyváradon és ezen idő alatt szigoruan örködött azon, hogy a katonaság és polgárság között a jó egyetértés meg ne zavartassék. Kinevezetésének híre hétfőn este terjedt el a városban s őszinte örömet keltett egyrészt és ugy a katonai, mint polgári körökben őszinte sajnálkozást, hogy előléptetése folytán most már eltávozik városunkból, hol nemes magatartása folytán általános rokonszenv vette körül. A hivatalos lapban megjelent felsőbb katonai kinevezések a következők:

Ő császári és apostoli királyi Felsége méltóztatott legkegyelmesebben

elrendelni: gróf **Grünne** Fülöp tábornagynak, a 8. hadtest parancsnokának és parancsnokoló tábornoknak Prágában, e szolgálati állásától egészségi okból, saját kérelmére való fölmentését;

Fabini Lajos tábornagynak, a 6. hadtest parancsnokának és parancsnokoló tábornoknak Kassán, hasonló minőségben Prágába való áthelyezését;

kinevezni: ns. **Pokorny** Herman altábornagyot, a 17. gyalog hadosztály parancsnokát, a 6. hadtest parancsnokává és parancsnokoló tábornoknak Kassára;

Loretto Károly vezérőrnagyot, az 55. gyalogdandár parancsnokát, a 17. gyalog hadosztály parancsnokává;

hötzendorfi **Conrad** Ferencz ezredest, az I. sz. gyalogezred parancsnokát, az 55. gyalog dandár parancsnokává.

*

Ns. **Pokorny Hermann** életrajza a következő:

Született Troppauban 1839. febr. 5 én. Apja kerületi főnök volt. 1850-ben a Therezianumba vétetett fel és 1859-ben hadnaggyvá nevezetett ki a Radetzky-huszárezredhez, 1860-ban pedig főhadnaggyvá a 13. sz. huszárezredhez. Ugyanezen ezrednél 1866-ban kapitánnyá léptették elő:

Mint huszárkapitány részt vett a custozzai csatában és a hirneves huszár attaque-ban harczolt. 1868-ban elsőrangu huszárkapitánnyá léptették elő. Ns. Pokorny Hermant a törzstiszti vizsga kitünő elvégzése után 1878-ban vezérkari tisztté nevezték ki, 1876-ban vezérkari századosná és még ugyanezen év novemberében őrnaggyá.

Bosznia occupációjában mint a 31-ik hadosztály vezérkari főnöke vett részt és itt Pokorny kiváló bátorságáért és kitünő katonai szolgálataiért a katonai érdemkeresztet kapta. A hadjárat után a közös hadügyminiszterium elnöki irodájába rendeltetett be és ezen állomásból 1879. máj. 1-én alezredessé nevezetett ki, 1882. december 1-én a legfelsőbb megelégedés tudtul adása mellett a 9-ik hadtest vezérkari főnökévé és 1883. május 1-én altábornaggyá. Ugyanezen évben osztották be csapat-szolgálatra a 10-ik huszárezredhez és ezen év december 23-án a 10-ik huszárezred parancsnokává nevezetett ki.

Mint ezredparancsnokot újabb kitüntetés érte, 1888. ápril 9-én a vaskoronarendet nyerte. 1889. márcz. 16-án a 6-ik lovasdandár parancsnokává nevezetett ki Kassára s a következő májusban vezérőrnaggyá és az 1892-ik év márczius 15-én hasonló minőségben az 53-ik gyalog dandárhoz helyeztetett át Kassára. Ns. Pokorny würtlhi előnevét az 1874. év óta viseli, az 1893-ik év novemberében a 17. gy.

hadosztály parancsnokává nevezetett ki Nagyváradra, 1894. máj. 1-én altábornagy lett és 1898. év december 2-án Ő Felsége a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

* **A vámok ellenőrzése.** **Balogh** Döme törvényhatósági bizottsági tag egyik közelebbi közgyűlésben kifogásolta, hogy a szabályrendeletben megállapított vámellenőrzési bizottság nincsen megalakítva. Az új szabályrendelet még nem érkezett le a minisztertől, de azért a csüörtöki közgyűlésen megalakítják. A polgármester fogja az 5 tagot javaslatba hozni a közgyűlésnek. Az új szabályrendelet szerint behozott árukat ezután csak az esetben szabad az utcákon árusítani, ha a helypénzt a piacon megfizette az illető. Hogy ez kellőleg ellenőrizhető legyen, a városi tanácsnak az a terve, hogy két ellenőri állást szervez s az erre kinevezettek a legnagyobb forgalmu helyeken fogják az elővásárlást ellenőrizni.

* **Negyedszázados püspöki jubileum.** **Németh** József esanádi nagy prépost és püspöki helynök április 9-én ülte meg püspökké szentelésének 25-ik évfordulóját. A tettekben és áldozatokban gazdag életü főpap egész esendben és zajtalanul kívánta ezt a napot megülni s ezért el is akart utazni székhelyéről, de ebben megelőzték őt paptársai, élükön **Dessenffy** Sándor esanádi megyés püspökkel, ki összehíván központi papságát, gyönyörű beszéddel üdvözölte jubiláns helynökét. Egyben átadta a jubilánsnak a papság által ünnepi ajándékkal vett aranylánczot, keresztet és gyűrűt, valamint egy 2000 forintról szóló takarékpénztári könyvecskét, mely összeget a megyéspüspök és papsága egy, **Németh** püspök nevét viselő alapítványra szántak. Az ilyen melegen és szeretettel ünnepelt főpap a meghatottságtól remegő hangon mondott köszönetet, elhárítva magáról a hosszú és érdemduz működéséért nyilvánított dicséretet, mert ő, ugymond, emlékei és munkái közt csak a hibát és a gyengeséget látja. A püspök e nyilatkozatát, mely csak rendkívüli szerénységéből fakadt, megzafólják hosszú papi pályájának sikerei, melyekről meg fog emlékezni az egyházmegye története. — **Németh** József püspök immár majd nem félszázadon át tevékeny részt vesz az egyházmegye kormányzatában. Hosszu éveken át **Csajághy**, majd **Bonnáz** püspökök titkára volt, egy negyedszázadon át pedig püspökhelynöki minőségben fáradozott s jelenleg is az egyházmegyei kérdések megoldásában tanácsos, vagy tettel támogatja főpásztorát. Nincs az egyházmegyében plebánia, melyben ne bérált volna, száznál több papot ő avatott föl Melcházedech rendjében s nincs pap az egyházmegyében, ki nemes papi jellemén s őszinte hazaszeretén fel ne buzdult volna.

* **Interpelláció irásban.** A színházügyben ismét egy akta került a városhoz. **Schütz** Albert várospatyá írásbeli interpellációt intézett a polgármesterhez, a melyben arra kér választ, hogy a színház helyül kisajátítandó telkek megvételét Nagyvárad város törvényhatósága a törvényben előirt kétharmad többséggel határozta-e el?

* **A törvényszéki palota főkapujának megnyitása.** Régi óhajtaása volt már a jogkereső feleknek, hogy a törvényszék főkapuját nyissák meg, mert a mellékkapun való járás kellemetlen volt. A főkaput azonban nem akarták megnyitni addig, míg az épület tünnepélyesen átadva nincs. A belső javítások azonban még hosszabb időt fognak igénybe venni s ezt be nem várva a főkaput már tegnap átadták a használatnak.

* **A mérnöki hivatal pótléka.** Mint már irtuk, **Csordacsics** Ferencz városi építésznek a közgyűlés a nagyobb építkezések tartamára 1898. év végéig 300 frt jutalmat szavazott meg az építkezések felügyeletéért. **Csordacsics** most folyamodott a városhoz, hogy ezen pótlékot továbbra is adja meg a törvényhatóság, mivel a városnak folytonos építkezéseinel a jelenben is igényben van véve egész szabad ideje. — Kapcsolatos ezzel a mérnöki hivatal azon kérelme,

hogy tekintettel miszerint úgy a főmérnök, mint a városi mérnök és építész kora reggeltől estig el vannak foglalva, a főmérnöknek évi 500 frt, Lovas Zsigmondnak évi 400 frt és Csordacsics építésznek évi 300 frt pótlék szavaztassék meg. A városi tanács, Csordacsicsnak az eddigi 300 forint kiutalását javasolja a közgyűlésnek, annál inkább, mert ez fel van véve a költségvetésbe. — A mérnöki hivatal pótlék iránti kérelmét azonban most nem terjeszti a közgyűlés elé, hanem a felmerülő nagyobb építkezések előirányzatánál fognak felvenni jutalmazások czimén megfelelő összeget.

* **Az új uszoda.** A Pankulics Károly által felállítani szándékolt uszoda ügye foglalkoztatta tegnap a tanácsot. Együttesen tárgyalták a Pankulics engedély iránti kérelmét a Feldman Jakab beadványával, amelyben az új uszoda engedélyezése ellen érvel. Az engedély megadása ellen szólott a régi uszoda veszélyeztetése miatt a főmérnök. A felmerült aggályok azonban majd a telepengedély megadásakor oszlatandók el. A közgyűlésnek az engedély megadását javasolja a tanács. természetesen a telepengedély kikérésének kötelezettsége mellett.

* **A szikvizádó szabályrendelete.** A szikvizádóról szóló szabályrendelet megrkedt, most mikor már a miniszter is jóváhagyta. A közgyűlés által elfogadott egy pont ugyanis véletlenül kimaradt a leírásnál s egy hiányos szabályrendeletet hagyott jóvá. A tanács most be-terjeszti az ügyet a közgyűlésnek, azzal, hogy a közgyűlés által elfogadott ponttal kijavított szabályrendelet újból terjesztessék fel jóváhagyás végett. Addig míg ez visszaérkezik, természetesen a tanács minden korábbi intézkedését felfüggesztik.

* **Halálozás.** Mély részvételt vettük a következő gyászjelentést:

Alulírottak fájdalmas szívvel tudatják a legjobb anyá, nagyanya és nevelő-anyának özv. **Pap János** szül. Kuesa Józsefnak f. hó 10-én d. e. 10 órakor, élte 80 évében, a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult halott földi maradványai f. hó 12. d. e. 10 órakor fog Kolozsvári-utca 28. sz. alatt levő lakásnál a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s a várad-velencei sirkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtelre az elhunyt rokonai, barátai, ismerősei tisztelettel meghívattak. Nagyvárad, 1899. ápril 10. Az örök világgosság fényeskedjék neki! Papp Ede, özv. Múzer Adolfné, szül. Pap Szidonia az elhunyt gyermekei, Pap Lujza, Pap Szidonia, Pap Sándor, Pap Ede, Pap Rudolf, Pap Jozefa, Meizer Szidonia, Meizer Vilmos az elhunyt unokái, Pitránszki Leopold az elhunyt nevelt fia.

* **Választás a városnál.** A Nagyvárad városánál megüresedett II. osztályu, illetve III. oszt. számtiszti állást a csütörtöki közgyűlés tölti be választás útján. **Bertsey György** törvényhatósági tag nemrég arra kérte a polgármestert, hogy a választásokat megelőzőleg tudassa a törvényhatóság tagjaival, miszerint a betöltendő állásra kit óhajt a város érdekében megválasztatni. Dr. **Bulyovszky József** polgármester a Bertsey kívánságához képest körlevelet intézett a törvényhatóság tagjaihoz, amelyben a hivatal érdekeire hivatkozva, a II. osztályu számtiszti állásra **Klemensz Péter** III. oszt. számtisztet, az így megüresedő számtiszti állásra pedig **Allnóder Vincze** városi díjnokot ajánlja megválasztásra.

* **A vértanu sirja.** Közöltük már **Szokoló Tamás** törvényhatósági bizottsági tagnak azon hazafias érzelmű indítványát, hogy Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága vegye át a magyar szabadság pártolásáért vértanu halált szenvedett **Rulikovszky Kázmér** lengyel dísadás százados sirját s fentartásáról gondoskodjék. A város tanácsa örömmel javasolja az indítvány elfogadását a közgyűlésnek. Kiemeli

azonban, hogy a város már eddig is gondozta a sirt s éppen a temető rendezésénél is átalakításokat eszközölt. — Aktuálisnak tartjuk ez alkalomból a vértanu halálára vonatkozó hiteles adatokat az újvárosi plébánia hivatal anyakönyve nyomán közölni, annál inkább, mert az agyonlövés napja még a sirköven is létezően van bevéve:

A hiteles adatok a következők:

A halálozás éve és napja: 1849. aug. 18.

A meghaltak neve és állapota: Rulikovszky Kázmér százados az orosz hadseregben.

Születés és lakhelye: Wolhyinia. — Nagyvárad.

Neme: fi.

Vallása: róm. kath.

Betegség vagy más halálnem: Az oroszok által agyonlövettet.

A temetés helye és napja: Hamvai felútván, egyházilag eltemettetett 1870. ápril 18.

A temetést végzőnek neve: Lázár Miklós plébános segédlettel.

* **A fogyasztási hivatal védelme.** Tegnap számunkban megemlékeztünk a kir. pénzügyigazgatóság azon erős hangú átiratáról, melyet a városi fogyasztási adóhivatal ellen intézett a polgármesterhez s a melyben a fogyasztási adóhivatal eljárását jutalék-hajhászatnak mondja. Ezen hírünket félremagyarázva, zokon vette a fogyasztási adóhivatal, daczára, hogy tisztán csak mint a pénzügyigazgatóság tényét regisztráltuk. Az ügyre vonatkozólag a következő adatokat kaptuk: Még ez évi januárba érkezett a várad-velencei vasuti állomásra 150 liter bor, amit a fogyasztási adóhivatalnál nem jelentettek be. A fennálló szigorú szabályoknak megfelelőleg az illetőt felhívták, hogy az ügyet a fogyasztási adóhivatallal intézze el. Ha az illető fogyasztási adóhivatali főnök ezt nem teszi, az az állását kockáztatja. Jutalék hajhászat vádja tehát nem terhelheti, mert csak kötelességét teljesítette. Mivel azonban az illető országgyűlési képviselő megidézhető nem lett volna s feljelentést tett a pénzügyigazgatóságnál.

* **Az árvaházi választmányi ülés.** Nagyvárad város árvaházának igazgató választmánya ápril. hó 14-én délelőtt 10 órakor ülést tart.

* **Még mindig a tűzről laktanya.** A tűzrakantanya építőivel Nagyvárad városa nehezen tud dűlőre jönni. A hitelezők tulon-tul foglalnak arra az összegre, amit még nem fizetett ki a vállalkozóknak a város. A még szükséges javításokat és hiányokat nem akarják pótolni; a helybeli iparosok munkáját nem fizették ki. Most felmerült a kérdés, hogy Nagyvárad városa miként számol le a vállalkozókkal. A tanács azt a proppozíciót tette, hogy ha a helybeli vállalkozó iparosokat az építők kifizetik, lemond a késedelmes építés folytán a várost megillető kötbérről. Ez nem történt meg. A városi tanács most olyan előterjesztést tesz a közgyűlésnek, hogy a város tartsa vissza mindazon összegeket: kötbért, pótmunka és javítási díjat, amit a szerződés a városnak biztosít. A fennmaradó összeg pedig bírói letétbe helyezték.

* **Elutasított felebbezés.** **Szokoló Tamás** tvhatósági tag tudvalevőleg felebbezte a január havi városi közgyűlés azon határozatát, a melylyel az egyes szakbizottságokat megfelebbezte; a felebbezésben kifogásolta, hogy egyik-másik bizottságba nem szakembert választottak. A miniszter a felebbezést elutasította.

* **A tűzbiztosítás drágulása.** A hazai biztosító-intézetek évek óta panaszkodják, hogy a biztosítás, mely egy időben legjobb ága volt a biztosítási üzletnek, mindinkább kedvezőtlennek alakul. A fokozódott verseny következtében a biztosítási díj folyton csökken, ellenben a tűzkárok nem apadnak. A múlt évben ez az ellentétes alakulás olyan élesen fejlődött, hogy több biztosító intézet már veszteséggel zárta le a tűzbiztosítási üzletet s ennek következtében

—, mint szakkörökkől halljuk — mozgalom indult meg a tűzbiztosítási díjak felemelése iránt. Az intézetek ez iránt legközelebb tárgyalásra lépnek egymás között s a máris fennálló kartell keretében előreláthatólag drágábbá fogják tenni a tűzbiztosítást.

* **Segély két 48-as honvédnak.** Nagyvárad város évenként segélyt oszt ki két 48-as honvédnak. A honvéd egyesület **Jajládata** folytán ezen segélyt **Papp József** és **Manca György** 48-iki honvédek kapják.

* **A Sas szálloda bérlete.** **Hillinger Lipót**, a Sas szálloda bérletje kérvényt adott be a városhoz, a melyben kéri a szálloda bérletének meghosszabbítását azon idő tartamig, meddig a **Zöldfa** szálloda bérlete tart, hogy a két bérlet egy időben járjon le. A városi tanács hajlandó a bérlet meghosszabbítását javasolni, de csak azon feltételek alatt, hogy ha a város a szállodát elakarná adni, vagy arra a városnak szüksége lesz, egy évi felmondással a bérlet bármikor megszakítható.

* **Földosztók apostola.** **Várkonyi Istvánt**, a földosztók apostolát, akit izgatás miatt pörbe fogtak, az éjjel elszállították Nyiregyházára, a hol e hó 13-án kezdődik meg ellene és társai ellen a végtárgyalás. **Várkonyi** néhány napon át ugyanis a budapesti törvényszéki palotában volt fogva, minthogy itt is kihallgatták, a végtárgyalásra a nyiregyházi hatóság ugyanazokat az óvintézkedéseket teszi meg, amelyeket **Hódmező-Vásárhely** annak idején **Szántó Kovács János** pörének tárgyalásakor tettek meg. A nyiregyházi rendőrség megkeresésére a Budapesti főkapitányság elküldte az összes szocialista agitátorok arezképeit, melyek tudvalevőleg rendőrségünk saját külön atelérjében készültek s azonkívül két budapesti detektiv is megy a tárgyalás idejére Nyiregyházára, minthogy attól tartanak, hogy az agrárszocialisták tüntetést akarnak rendezni.

* **Halál a gőzfürdőben.** Nagy-Körözsön tegnap a gőzfürdőben megható eset történt, a melynek két ember esett áldozatul. Két körösi polgár **Décsi András** és **Varga Pál** influenzából akarta magát kigyógyítani s azért elmentek a gőzfürdőbe, azonban mind a kettőnek szerencsétlen vége lett, amennyiben a forró gőz és a hirtelen felhevülés következtében mindkettőt szívszélhűdés érte s ott nyomban meghaltak. Mindketten nagyobb családot hagytak hátra.

* **Párbaj testvérek között.** Megindító esetről beszéltek többen a tegnapi nap folyamán, Debreczenben, mely egyik helybeli előkelő család körében játszódott le. Két testvér, kik különben a legnagyobb szeretettel csügöttek mindig egymáson, csendes mulatozás közben szóváltásba elegyedtek s az ifjabbik annyira megfélekedezett magáról a szemrehányások hevében, hogy bátyját arcul ütötte. Ez csendesen felállott s eltávozott. Rövid idő múlva elküldte segédeit öcséséhez, hogy azt provokálják. Az ifju elfogadta a kihívást, de mélyen megrendült tettének e szomorú következményén és szerette volna bocsánat kéréssel helyrehozni hibáját. A bátyja azonban most már nem tágitott és követelve a fegyveres elégtételt. A dolog tudomására jutott az anyának, ki kétségbeesetten hívta maga elé gyermekeit. És itt a megsértett, arcul ütött testvér pár percnyi kínshabozás után elálott szándékától, odanyújtja megbocsátó jobbát a magáról megfélekedezett öcsnek, ki könnyezve szorítá azt meg. Az anya a kiállott izgalmak miatt betegen fekszik.

* **Égő ravatal.** Megindító szerencsétlenség történt tegnap délután egy elhunyt derék matróra ravatalánál. Özv. **Juricskai Edéné** hültemeinek a megillető gáspompát megadta család a ravatal körül égő gyertyák lobogtak. Egyszerre az egyik gyertyától tüzet fogott a ravatal s meggyuladt tőle a ravatalon fekvő halott haja. Szerencsére röktön észrevették a bajt s előltették a tüzet.

* **Ritók Emma gimnazista kisasszony.** **Ritók Emmáról**, a jeles nagyváradai írónőről írja

egyik fővárosi lap a következőket: Fölöttébb érdekes gimnazista kisasszony van most Nagyváradon is, aki olyan buzgalommal tanulja a görög rendhagyó ígétet, hogy az ottani premontrai rendű gimnázium tudós tanárai valóságban el vannak ragadtatva. Ez a gimnazista kisasszony pedig — mint lapunknak írják — nem más, mint *Ritoók* Emma, Ritoók Zsigmondnak, a nagyvárad királyi tábla elnökének leánya. A kisasszony apja fényes elméjét örökölte és már évekként ezelőtt mint író szerzett magának sok elismerést. Könyvét, mely pár éve »Modern idegek« cím alatt jelent meg, a kritika nagy dicsőrérett fogadta; de a mellett Ritoók Emma kitűnő fordító is és az ő érdeme, hogy egy nagy norvég író, Kielland Sándort, ki ezelőtt teljesen ismeretlen volt nálunk, a magyar olvasóközönség megismert és megszeretett. A nagyvárad Szigligeti-társaság fölolvasó asztalánál is sok tapsot kapott már a kisasszony, aki a társaságnak egy pályadíjat is elnyerte, még pedig nem is szépirodalmi, hanem komolyabb tárgyú, filozófiai munkával. Aki tudja, hogy Ritoók Emma négy-öt nyelven folyékonyan beszél és ír: nem csodálkozik annak hallatára, hogy a kisasszony most még a klasszikus nyelvekkel is gyarapítja nyelvkinését. És Ritoók Emma egyenesen azért folyamodott a közoktatásügyi miniszterhez, hogy engedjék meg neki, hogy egyenesen az érettségi vizsgálatot tegye le; de ezt a kérelmet a miniszter nem találta teljesíthetőnek, hanem csak arra adott engedelmet, hogy a buzgó gimnazista két-két osztályonként tehessen vizsgálatot. A kisasszony hovaelőbb kész is lesz a gimnáziumi tanulmányaival és azután egyenesen Budapestre megy, hogy beiratkozzék az egyetemre, ahol a doctor filozófiai címet akarja elnyerni. Mert el-tökélt szándéka, hogy megszerzi a tanári képesítést és ő is a legelső középiskolai tanárnők közé fog tartozni Magyarországon, fölcserélvén az író báb-jait a katedrai dicsőséggel. . . .

* **Zarándoklat négy kegyhelyre**, mint tavaly, Lordesbe, Jézus szive kegyhelyére, Paray la Monial Franciaországban, Einsiedeln, Svájcban és Wiltenbe Tirolban. Indulás: 1899. évi július hó 6-án. Visszaérkezés: 1899. évi július hó 24-én. Utazás tartama: 18 nap. Utirány: Budapest, Bécs, Lincz, Salzburg, München, Lindau, Zürich, Genf, Lion, Toulouse, Lourdes. Vissza: Lourdes, Cette, Lyon, Genf, Zürich, Innsbruck, Bécs, Budapest. Atak: I. osztály 245 forint, II. osztály 185 forint, III. osztály 105 forint. A megállapított utiköltségbe kilencz napi teljes ellátás is bele van értve. Jelentkezni lehet 1899. évi janíus hó 15-éig a budapesti II. ker. plébániahivatalban, hol részletes program is kapható Dömötör Gedeon plébános vezetónél.

* **A tigris halála.** A legutolsó nagyvárad vásáron itt volt a K o p e c k i n é állatsereglete, amelynek disze a tigris volt, amely kerek négyezer forint értéket képviselt. A tigrisnek azonban vége van, a legutolsó napokban Nagy-Szalontán megdöglött.

Kocsiszállítás a postahivatalnak. Bodánszky Lipót helybeli előnyösen ismert kocsigyárost levélileg tárgyalásra hívja fel a kereskedelemügyi miniszterium, mely 35 postakocsi elkészítését rendelte el. Bodánszky Lipót már több ízben készített szép és kitűnő postakocsikat s ezek közül a kereskedelemügyi miniszterium többeket állított ki az ezredévi kiállításon, hol is a legnagyobb elismeréssel lettek ezek a kocsik kitüntetve. A nagyvárad iparnak, ily magas helyről történt elismerésén csak örülni tudunk.

SZINHAZ.

Századszor a szinpadon. *Perényi* Margit színtársulatunk bájos szubrett primadonnája holnap csütörtökön lép életében századszor a szinpadra. Szinte hihetetlenül hangzik, hogy azt a tökéletes játékművészetet, azt a bájos és mindenkit elragadó szinpad közvetlenségét és otthoniasságot, amelylyel egyszerre belelopta magát a nagyvárad és kolozsvári színházlátogató közönség szívébe és föltétlen szeretetébe — olyan rövid idő alatt szerezte meg, de csalhatalan statisztikai adatok bizonyítják, hogy az aranyos Misset, a legügyesebb Rolly-Polly, a bájos Denise de Flavigny, az édes Lili, a pajzán talmi herezegő stb. holnap

lép századszor a deszkákra. Kolozsvártt ezuttal Audran »Babá«-ja kerül színre, amelynek Alesia szerepét tudvalevőleg ő kreálta a kolozsvári szinpadon és arat vele folyton fényes diadalokat. A holnapi jubileumon a közönség nagy ovációkban fogja részesíteni kedvencét.

Mükedvelői előadás a szegény tanulók javára.

Mint már egy alkalommal említettük, a szinkörben f. hó 15-én ismét mükedvelői előadás, lesz a mikor is N.-Várad uritársadalmából kerülnek ki az amateur színészek és színésznők. Elő fog adatni pedig »Charlie nénye« című kazagató angol bohózat Leszkay Gyula aradi színtársulatának diszleteivel.

Az előadásból befolyó tiszta jövedelem a reáliskola segítő egylete javára fog adatni.

A rendezőség a következő szinlapot adta ki:

Jótekönyvezéltu mükedvelői szini előadás.

A nagyvárad m. kir. állami főreáliskola ifjuságát segítő egyesület javára

mükedvelői hölgyek és urak

1899. április hó 15-én, szombaton

a nagyvárad szinkörben előadják:

A CHARLIE NÉNJE.

Angol bohózat 3 felvonásban. Írta Brandon Tamás. Fordította Fái I. Béla.

SZEMÉLYEK:

Sir Francis Chesney baronet, volt indiai ezredes — — — — — Knapp Lajos
Stephen Spittigue, oxfordi ügyvéd — — — — — Kerényi Miklós
Jack Chesney — — — — — Sebő Mihály
Charlie Wykeham — — — — — oszfordi deák — — — — — Gara Akos
Lord Frank Balberley — — — — — Papp János
Brassett, szolga — — — — — Moyzes Emil
Donna Lucia d'Alvaderez, Charlie nénye — — — — —
Annie, Spittigue unokahuga — — — — — Középpessy Ilonka
Kitty, Spittigue gyámleánya — — — — — Török Olga
Ella, katonatiszt árvája — — — — — Szombathy Katinka
— — — — — Balogh Erzsike

Az első felvonás játszák Jack lakásán, a második a kertben, a harmadik Spittigue lakásán. Idő jelenkor

Hely árak: Alsó páholy 4 frt. Felső páholy 3 frt. Tamlásszék I—IX. sorokban 1 frt. Zártszék X—XIV. sorokban 80 kr. Földszinti állóhely 40 kr. Erkély-ülés 60 kr. Karzati ülés 30 kr. Karzati állóhely 20 kr.

Jegyek előre válthatók: Láng József ur fő-utcai könyvkereskedésében, az előadás napján pedig d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig és este a pénztárnál.

Szegénysorsu tanuló ifjuságunk érdekében ezen mükedvelői szini előadás pártolására a n. é. közönséget tisztelettel felkérjük.

Nagyváradon, 1899. évi április hó 9-én.

Az állami főreáliskola igazgatósága és tanári kara.

* Az előadás kezdete fél 8 órakor.

REGÉNY-CSARNOK.

ARANYLAKODALOM.

Írta: Mándoky Sándor. 2.

Igérlet, rábeszélés, hazugság, pénz, erőszak és fenyegetéssel fellázítják ellenünk gonoszul félrevezetett idegenajku testvéreinket a ráczokat, fel a határörvidék harcban nevedekett, vaderkölestü marczona óriásait, kik egyesülve *Kniczanin* szerviánus martalócaival, már 1848. május végén betörnek az országba és sorba támadják meg és perzselik fel az alvidék virágozó magyar községeit.

Hrabovszky altábornagy, ki kémszemlén járt arra, 1848 június 12-én *Karlovicz* alatt találja és veri meg az egyesült szerb és rácz sereget. Ez a magyar szabadságharc első ütközete, itt esik el a szüz Mária's trikolornak első hő's védője, *Weinberg hadnagy*, — a magyar függetlenség első harcziéri dicsőséges vértanuja.

A karloviczi véres diadal után mind jobban és jobban élesednek ki az ellentétek, a kamarilla százados nézetei és az új szabadságjogos követelményei között. Midőn pedig az

udvar a magyar miniszteriummal szemben, — a felelős kormány rendeleteit mibe sem vevő horvát bán, *Jellachich* pártjára áll, — akkor nyíltan kitör a meghasonlás a korona és tanácsosai között s higgadt megfontolás helyett a lángra lobbant szenvedély foglalja el. — Maguk a miniszterek is meghasonlanak és midőn az uralkodó az olaszok ellen katonát kér az országtól, — a miniszter társai fölébe kerekedett *Kossuth Lajos* nyíltan kimondja, hogy a magyar nemzet csak azon esetben adhat hadsereget, ha annak egy részét *első sorban* a saját belső elenségei ellen használja föl.

E nyilatkozattal a koczka el volt vetve. Bellona kibontotta véres zászlaját és megsuhogtató fényes pallosát Magyarország felett.

1848. július 11-én *Kossuth leborul a nemzet nagysága előtt*, mely igaz lelkesedés örömkönyvei között szavazza meg a haza ellenségei ellen kért kétszáz ezer katonát és negyvenkét millió forint hadi költséget.

1848. augusztus 14-én V. Ferdinánd király már nem fogadja magyar minisztereit. *Széchenyi* megőrül, *Eszterházy* megváltik tárczájától. *Szeptember 11-én* maga Batthány is beadja lemondását, hogy új miniszteriumot alakítva, megszabadulhasson *Kossuth* és társaitól, — de hiába, mert *Kossuth*, *Szemere* és *Mészáros* továbbra is megmaradnak miniszteri székeikben. Ugyancsak 1848 szeptember 11-én kelt át *Jellachich*, mint a Magyarországot megfélemező császári sereg fővezére, a negyven ezer emberből álló rendezett hadával a *Dráván*, hogy szélyelverje a »pesti lázadó bandát.«

És ekkor országszerte felhangzik a verbunkosok lelkesítő nótája:

«Kossuth Lajos azt izente,
Elfogyott a regementje . . .»

Szeptember 24-én maga *Kossuth* is elhagyja Pestet, hogy tömeges fölkelésre hívja fel a föld népét. — Lángoló szavain rövid két nap alatt hadsereget teremtettek Czegléd, Kecskemét, Nagy-Körös népe, a Duna és Tisza közének minden férfja egyszerre hagyja el édes otthonát és ezrével esküszik fel az Isten anyjának szelid képével ékesített lobogók alá.

«Föltámadott a tenger!» a népek tengere és forrongó méhéből megszületik a *honvéd*, megszületik a dicsőséges hadsereg, melynek határt nem ismerő önfeláldozása, rettenthetlen bátorsága, csodálatos energiája és lángoló hazaszeretete előtt, örök hálával szívében, *áldva borul le* a szabad Magyarország minden igaz gyermeke.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Sturdza bukása.

Budapest, ápril 11. (Saját tud. táv.) A román kabinet elnöke, *Sturdza* benyújtotta a királyhoz a kabinet lemondását. Lemondás oka pedig általános felfogás szerint nem más mint a Bánffy féle röpirat a nemzetiségi politikáról, mely pedig már egyszer egy viharos kamarai ülést provokált és bizalmi határozatokat. E bizalmi határozatok azonban már nem voltak képesek kirántani a román miniszteriumot azon kátyuból, melybe a magyar röpirat folytán jutott.

A király elfogadta a kabinet lemondását és ideiglenesen megbizta *Sturdzát* a kormányzat vezetésével.

Budapest, ápril 11. (Saj. tud. táv.) Mint Bukarestből távirják, *Sturdza* bukásának oka az, hogy a király megnevezett rá, mert a bizalmi népgyűléssel vérengzést provokált.

Lázadó szerbek.

Budapest, ápril 11. (Saj. tud. táv.) Ó-Becsén a szerb hitközség nemrég ő nemzeti zászlót kért a községtől iskolaépületeire és a község át is adta a zászló-

kat. Az új zászlókat a mai nemzeti ünnep alkalmából ki is tűzték a szerb iskolára. A fellobogóztott iskola szálla volt a szerb tuzók szemébe s nagy tömegben az iskola épület köré csoportosultak. Több szerb biztatására aztán egy 16 éves ushancz felmászott az iskolaépületre s lelépte a nemzetiszínű zászlót.

A hatóság erélyesen lépett fel a zászlósertő szerbek ellen. Több letartóztatás történt. A szerbek azonban ezen eljárással szemben fenyegető magatartást tanúsítanak. Az utczákon izgatott csoportok járkálnak folyton a magyarokat gyalázza.

Este nagy tüntetés készül, melynek megakadályozására a hatóság megtette a legmesszebb menő intézkedéseket.

Rejtélyes haláleset.

Nagyszombat, ápr. 11. (Saj. tud. táv.)

Polna mellett egy erdőben közel Nagyszombathoz iszonyuan megcsönkítva halva találták Truza Ágnest, egy 13 éves varróleányt. A csendőrség erélyes vizsgálatot indított e borzalmas bűnyűben, de ez ideig eredménytelenül s ez az eredménytelenség még inkább felkeltette a lakosság érdeklődését, mely közt most már az a hír terjedt el, hogy a varrónő gyilkossai a zsidók voltak. Az izgatottság ennek folytán a polnai lakosság között folyton növekszik s az esetleges veszedelem megakadályozására a községbe 10 csendőr érkezett.

A gyilkosság elkövetésével Hautsne rzsídó vargát gyanúsítják, a kitarrendőrség le is tartóztatott.

Toldy Izabella. †

Eger, ápril 11. (Saját tud. távirata.)

Toldy Izabella, Toldy Ferencz elhunyt hírneves irodalomtörténészük leánya, az angol kisasszonyok egri nevelőintézetének fejedelmasszonya elhunyt 65 éves korában.

A Dreyfus-ügy.

Páris, április 11. A »Figaró« mai számában Gallifet, Casimir Perier, Laroche volt madagaszkari kormányzó, Docagné, Painlevé, Lonquety és Hadamard vallomásait közli. Gallifet nagy dicsőreftel szól Picquartról és azt mondja, hogy Walsin-Esterháznak az idegen hatalmasságok katonai attachéihoz való viszonyát mindenki ismerte. Talbot angol tábornok, volt párisi katonai attaché, egy izben csodálkozását fejezte ki előtte azon, hogy Esterházyt nem tartóztatják le, holott a katonai attachéknak minden kívánt felvilágosítást megad. Casimir Perier Münster grófnak 1895. január 6-án nála tett látogatásáról így nyilatkozott: Münster gróf a birodalmi kancellártól kapott utasításra megczáfolását kérte annak az állításnak, hogy a német nagykövetség bele van keverve a Dreyfus-ügybe Perier azt válaszolta, hogy őt magát nem terheli felelősség, minthogy azonban a távirat az ő személyes lojalitására appellál, mindent megmond. Azután kifejtette Münster grófnak, hogy a német nagykövetségen egy ügyiratot találtak, amelyet a kormány azonban nem tart fontosnak s amely a német nagykövetséget nem keveri bele a Dreyfus-ügybe. Az a körülmény azonban, hogy egy idegen hatalmasság nagykövételénél olyan okiratot találtak, amely úgy

látszik — francia katonatisztól származik — elegendő arra, hogy azt a katonatisztet bűnösnek tartsák. Münster gróf határozott czáfolatot kívánt. Perier erre azt válaszolta, hogy ilyen czáfolatnak nem csak a német nagykövetségre kellene vonatkoznia. Néhány nappal rá ez az incidens befejeződött. Az a tanu, akinek Mercier tábornok azt mondta, hogy a haditörvényszéknek egy ügyiratot terjesztettek elő, ezt nem úgy értette, hogy ez ügyirat közlésének csakis a bírakra kell szorítkoznia. Perier végül kijelenti, hogy Vilmos császár állítólagos leveleiről csak Paschal-Grousset interpellációjából értesült. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, április 11. (Saját tud. táv.)

Perier vallomásában érdekes még az is, hogy mikor Münster gróf nála volt, indignálódva említette:

— A francia kormány nagyon jól tudja, hogy a német nagykövetség nincs ezen ügybe bebonyolítva.

Laroche a madagaszkari főtörvényszék elnöke elmondta Duherais altengernaggyal való beszélgetését. Az altengernagy ugyanis beszélgetett Ferencz József cs. és király öccsével Lajos Viktor főherczeg tábornaggyal, aki becsületszavára állította, hogy a német kormánynak Dreyfussal semmi összeköttetése sem volt. Lajos Viktor ezt önkénynt minden nógatás nélkül mondta.

KÖZGAZDASÁG.

Jótanácsok kisgazdáinknak.

Annak a nagybirtokosnak a ki nagy kiterjedésű földet rendelkezik, nem épen életben vágó kérdés, hogy vajon 6 vagy 10 mm. buzát arat-e holdanként. A kisgazdának azonban a ki csak néhány hold földdel rendelkezik, nagyon is fontos, életbevágó kérdés, hogy mennyit többet teremjen földje, mert ha egy bizonyos minimumnál kevesebbet terem, nem képes adóját fizetni, s talán maga is éhezni kénytelen. Hogy pedig talaja bőven teremjen, arra elkerülhetlen kellék, hogy az jól megműveltsék, s hogy bőven legyen trágyázva. Megművelés alatt a gyakori és mély szántást értjük — no meg ha szükség a kapálást, vetés előtt minden talajt legalább kétszer, de sőt háromszor kell szántani; a gyakori szántás által porhanyitjuk a talajt s ez által tesszük termékenyebbé; irtjuk a gyomot, pusztítjuk a gazdának földben élősködő ellenségeit. Az ugar-szántásnál évről-évre eresszük valamivel mélyebbre az ekét, persze ezt csak úgy tehetjük meg, ha ökreinket jöltartjuk. A mélyebb szántás által nagyobb talajréteg van kitéve az időjárás elmállasztó hatásának, s így vastagabb földréteg fog a növény gyökerezésének rendelkezésére állani.

Trágyázás és pedig gyakori trágyázás a második előfeltétele a jó terméshozomnak. Mennél több tápláló anyagot szállítunk a trágyával a földre, annál nagyobb termésre számíthatunk. A trágyázás terén kétségen kívül az istállótrágya játsza a legfontosabb szerepet, s ezért minden gazdának kötelessége sok és jó minőségű trágyát termelni, s különösen gondot kell fordítani arra, hogy a trágya legértékesebb része a hig ürülék ne menjen kárba; azt tehát fel kell fogni, s vele a trágyát időközönként megöntözni. A kihordásnál pedig különösen arra kell vigyázni, hogy a trágya ne álljon kupacokban, mert különben a kupacz helyén a vetemény annyira kövér lesz, hogy megdől, míg egyebütt sovány marad. Kihordás után azonnal el kell azt egyenletesen teregetni; ha kilugozódik az se baj, mert a kioldott anyagot úgy is az alatta levő talajba viszi a víz. Csak azután persze az istálló trágyából se jó a tulságosan sok, különösen ha a talaj különben is kövér humusz-dus.

Tudvalevőleg az istállótrágyával nagyon megkövértett talajon a buza megdől, a szem vissza marad. Az ilyen földekre azután már nem istálló — de ásványi eredetű trágya kell, minő a szuper-foszfát, mely megerősíti a földet s kitűnő termővé teszi azt. Az efféle szuperfoszfának nevezett ásványi trágyából egy magyar holdra 120—150 kgt szokás kihinteni, a melynek a használata nagyon kifizeti magát, mert sokszor különösen az ilyen tulkóvér, igen humusz-dus földeken — meg is kétszeresi a termést.

Végre a harmadik kellék jó termésék elérésére a tiszta és jó minőségű gyommentes mag. A mag tisztaságára pedig szintén nem fektetnek a kis gazdák elég súlyt, s többnyire csak úgy rostátlanul vetik azt el. Pedig azt nagyon szépen ki kell tisztítani vetés előtt, hogy egyetlen gyom-mag se maradjon benne, mert a gyom nagyon hamar elhatalmasodik s elvonja a miveleti növény elől tápláló anyagot, be is árnyékolja azt, s így természetesen visszaveti azt.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, április 8.

Az irányzat gyenge.

Osztrák hitel	— — — — —	369.25
Magyar hitel	— — — — —	397.50
Allamvasut	— — — — —	365.90
Rimamurányi	— — — — —	307.—
Magyar jelzálog	— — — — —	249.—
Salgótarjáni	— — — — —	636.—
Wagon-kölcsön	— — — — —	623.—
Villamosvasut	— — — — —	225.—
Magyar leszámítoló	— — — — —	353.25
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	404.50
Kereskedelmi	— — — — —	1011.50
Déli vasut	— — — — —	78.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. április 8-án.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — — —	119.75
Magyar koronajáradék	— — — — —	97.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹⁰ / ₁₀₀	— — — — —	121.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹⁰ / ₁₀₀	— — — — —	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	120.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	3650
Italméresi jog megváltási kötvény	— — — — —	100.50
Horvát-szlavón földterhermentési kötvény	— — — — —	96.75
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	167.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	— — — — —	141.50
Osztrák járadék papirban	— — — — —	100.75
Osztrák járadék ezüstben	— — — — —	100.60
Osztrák járadék aranyban	— — — — —	120.—
Osztrák korona járadék	— — — — —	100.50
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	139.50
Osztrák magyar bankrészevény	— — — — —	920.—
Magyar hitelbankrészevény	— — — — —	386.25
Osztrák hitelintézeti részevény	— — — — —	369.75
Osztrák-magyar államvasuti részevény	— — — — —	363.20
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	358.60
Németbirodalmi márka	— — — — —	58.45
London vista	— — — — —	120.50
Párisi vista	— — — — —	47.80
20 márkás arany	— — — — —	11.88

SZERKESZTOI POSTA.

Pikáns egyén. Igazán pikáns kérdésére van szerencsénk a következőkben válaszolni:

1. Melyik tanárnak kötelező tantárgya a természettan tanítása? A bölcsészettan, avagy a természettan tanáraé? Kérdező ön.

Erre a kérdésre nehéz röviden válaszolni, ellenben ennek hatása alatt egy éppen hasonlóan komplikált probléma támadt bennünk, melyre öntől kérünk feleletet, t. i. ha valaki éhes, neki kell-e enni, vagy a szomszédjának?

2. Mi a különbség a természettan és bölcsészettan között?

Körülbelül az, ami egy lokomotív és egy alanyi költemény között. A fizikus és filozófus között pedig az, hogy a fizikus rendszeren okos ember, a filozófust pedig rendszeren annak szokták tartani.

Egyébiránt ha arra is jár eső, mint mifelénk, akkor minden filozofálás nélkül fizikai biztossággal mondhatjuk, hogy jó termés lesz az idén.

Csalogány. Verse szépen van letisztázva. Írásbeli dolgozatának külalakja — csinos. Címezzé kívülről is Irénkéhez a verset, bizonyára örülni fog neki az emlékkönyve. Üdvözljük — nagyot nőjjen.

A szerkesztősi felőla

Dr. VUCSKIS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.			
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Arad ind.	5 10	11 20	9 37
Ósi >	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely >	4 44	11 05	7 57	Gyula >	12 21	6 34	10 21	Kurtics >	5 39	11 52	10 04
Less >	10 48	4 56	8 06	Orosháza >	5 39	11 54	9 38	Békés-Csaba >	2 23	7 17	4 32	Kétegyháza >	6 14	12 37	10 54
Gyapju >	10 56	5 04	8 18	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Kétegyháza >	2 54	7 44	5 03	Békés-Csaba >	7	2 33	4 50
Cséffa >	11 05	5 12	8 29	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Kurtics >	3 28	8 20	5 38	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 37	9 08	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Arad érk.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31
Kötegyán >	11 46	5 57	9 37	Kötegyán >	7 56	3 39	6 09	Szombatság-Rogoz—Dobrest.				Dobrest—Szombatság-Rogoz.			
Sarkad >	11 57	6 9	9 51	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Szombatság-Rogoz ind.	6 08	7 55	Dobrest ind.	4 22	6 3		
Gyula >	12 21	6 34	10 21	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Nánhegyesel >	6 34	8 21	Nánhegyesel >	4 32	7 41		
Csaba >	2 10	7 22	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Dobrest érk.	6 44	8 31	Szombatság-Rogoz érk.	4 56	7 66		
Orosháza >	3 10	8 32	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51								
H.-M.-Vásárhely >	4 00	9 26	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16								
Szeged >	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31								

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.					Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.					Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.							
	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T. v.
Kolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Nagyvárad ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 31	6 00	2 29	6 05
B.-Hunyad >	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Nagykátai >	10 20	3 05	7 54	10 16	—	Debreczen >	5 22	3	6 55	3 56	8 20
Csucsá >	12 52	7 09	9 19	8 32	4 49	Szolnok >	11 19	4 23	9 27	11 31	—	Érmihályfalva érk.	6 35	4 01	7 38	4 58	9 47
Bucsa >	—	—	9 33	8 51	5 13	P.-Ladány >	12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Brátka >	—	—	9 50	9 10	5 38	Báránd >	—	—	12 07	2 12	5 17	S. v. S. v. S. v. S. v. Gy. v.					
Rév >	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	Sáp >	1 17	6 15	12 24	2 27	5 38	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 35	9 14	8 13
Elesd >	1 48	7 59	10 25	9 48	6 42	B.-Ujfalu >	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Debreczen >	3 37	12 36	8 15	10 27	9 01
Mező-Telegd >	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd >	—	—	1 00	3 00	6 21	P.-Ladány érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
F.-Vásárhely >	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes >	—	—	1 14	3 12	6 37	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés—Debreczen—Nagy-Léta					
Várad-Velenceze >	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors >	—	—	1 28	3 25	6 56	V. v. V. v. V. v. V. v.					
Nagyvárad érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8	Püspöki >	—	—	1 36	3 32	7 08	Debreczen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta-	5 25	1 05
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad érk.	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22	Sáránd >	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—
Püspöki >	—	—	8 51	11 42	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22	H.-Bagos >	9 41	5 17	M.-Pályi >	5 47	1 30
Bors >	—	—	11 50	11 22	2 48	V.-Velenceze >	2 24	—	2 30	4 05	1 31	H.-Pályi >	10 05	5 41	H.-Pályi >	6 03	1 48
Mező-keresztes >	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely >	—	—	2 41	4 16	1 46	M.-Pályi >	10 20	5 55	H.-Bagos >	6 18	2 05
Mező-Peterd >	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd >	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19	N.-Léta-	—	—	Sáránd >	6 40	2 29
B.-Ujfalu >	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Elesd >	3 04	7 56	3 21	4 56	2 50	Vértés érk.	10 43	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13
Sáp >	3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	Rév >	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	Sáránd—Derecske, Derecske—Sáránd.					
Báránd >	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka >	—	—	4 06	5 43	4 08	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	9 09
P.-Ladány >	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Bucsa >	—	—	4 27	6 04	4 36	Derecske érk.	9 57	5 35	Sáránd érk.	6 20	01 42
Szolnok >	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá >	4 16	9 06	4 53	6 31	5 03						
Nagy-K >	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad >	4 52	9 37	5 32	7 16	—						
Budapest érk.	7 50	10 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár érk.	5 55	10 37	6 59	8 33	—						

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.			Vaskóh—Belényes—Nagyvárad			Nagyvárad—Gyoma			Gyoma—Nagyvárad.		
	V. v.	Sz. v.		Sz. v.	Th. v. sz. sz.		V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 40
V-Velenceze >	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 42	2 43	Ósi >	6 09	2 51	Déva-Ványa >	4 37	3 42
Félix-Fürdő >	4 32	3 13	Szudrics >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 05	Körös-Ladány >	5 13	4 23
Kardó >	4 50	3 27	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 17	Szeghalom >	5 40	4 54
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	Sonkolyos >	5 58	4 15	Körös-szeg >	7 02	3 36	Vésztő >	6 12	5 33
Tasádfő >	6 07	4 31	Belényes-Ujlak >	6 10	4 27	Szakál >	7 39	4 05	Kót >	6 38	6 09
Drág-Cséke >	6 30	4 45	Borz >	6 19	4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Iráz >	6 52	6 28
Magyar-Cséke >	6 50	5	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Komádi >	7 10	7 03
Dusesd >	7 05	5 12	Gyanta >	6 56	5 19	Iráz >	8 42	4 49	Nagy-tóti >	7 22	7 13
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	Hollód >	7 10	5 34	Kót >	9 19	5 14	Sakál >	7 48	7 42
Hollód >	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Vésztő >	9 44	5 32	Körös-szeg >	8 11	8 13
Gyanta >	8 12	6 11	Dusesd >	7 55	6 34	Szeghalom >	10 34	6 13	Gyires >	8 33	8 30
Sólyom >	8 38	6 36	Magyar-Cséke >	8 07	6 49	Körös-Ladány >	11	6 31	Uj-Palota >	8 47	8 52
Borz >	8 53	6 50	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21	Ósi >	9 03	9 18
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	Tasádfő >	8 40	7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 33
Sonkolyos >	9 18	7 13	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50	Nagyvárad—Érmihályfalva			Érmihályfalva—Nagyvárad.		
Belényes >	10 04	7 47	Kardó >	9 27	8 31	Nagyvárad ind.	6 50	5 40	Érmihályfalva ind.	5 05	5 33
Szudrics >	10 27	8 09	Félix-Fürdő >	9 40	8 45	B.-Püspöki >	7 17	5 57	Érselind >	5 37	6 24
Lunka-Rézbánya >	10 56	8 21	V-Velenceze >	10 01	9 09	Bihar >	7 44	6 20	Szekelyhid >	6 14	6 22
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19	Paptamási >	8 13	6 48	Nagykágya >	6 27	7 39
Szekelyhid—Margitta			Margitta—Szekelyhid			Gyapoly >			B.-Diószeg >		
Szekelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45	B.-Diószeg >	8 52	7 24	Gyapoly >	6 42	7 04
Apátkeresztur >	10 46	8 41	Monos-Petri >	4 46	4 56	Nagykágya >	9 07	7 38	Paptamási >	7 24	8 32
V.-Ábrány >	11 03	8 55	V.-Ábrány >	4 57	5 08	Szekelyhid >	9 40	8 03	Bihar >	7 45	8 39
Monos-Petri >	11 16	9 06	Apátkeresztur >	5 13	5 26	Érselind >	10 08	8 26	B.-Püspöki >	8 05	8 40
Margitta érk.	11 28	9 16	Szekelyhid érk. reg.	5 54	6 07	Érmihályfalva érk.	10 44	9	Nagyvárad érk.	8 21	9 10

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kiülteve. — A vastagabb számok este 6 órától eggyel 5 óra 59 perczig terjedő éjjeli időt jelentik.

A *-gal jelzettek feltételes megállóhelyek.